

Dünyanın Dört Bir Tarafındaki Türk Şehitlikleri 2 Bölüm

– Sami Biber · 04 Ocak 2019

DÜNYANIN DÖRT BİR TARAFINDAKİ TÜRK ŞEHİTLİKLERİ--2. BÖLÜM --

Dünkü yazımda her ne kadar yazının tek kaynağı olduğunu belirtsem de konuyu incelerken karşıma daha pek çok kaynak çıktı ve konu genişledi. Bahsi geçen kaynaktaki olmayan pek çok şehitliğimizin daha olduğunu gördüm ve gördüklerimin hepsini yazacağım inşallah. Ayrıca resimleri olmayan şehitliklerin resimlerini de arayıp buluyorum. Dolayısıyla oldukça kapsamlı ve sanırım oldukça uzun bir yazı dizisi olacak...

Şehitler ve şehitliklerden bahsederken sık sık "Esir edilen Türk Askerleri" Diyoruz değil mi? O konuda da bir iki kelime etmeden geçmeyelim.

Türk askeri ne surette esir olursa olsun hiç bir zaman asalet ve vakarından bir şey kaybetmemiştir. Gerek I. Dünya Savaşı, gerek II. Dünya Savaşı ya da başka savaflara ait fotoğraflarda başka milletlerin esirleri bir yıkılmışlık, çökmüşlük, zavallılık numunesiyken Türk askeri aynen 1. Fotoğrafta gördüğünüz gibi bir asalet abidesidir. Şu duruştaki asalete bakar mısınız? Sanki esir değil de savaşın galibi gibi durmuyor mu?

Evet...Şehitlikler demiştik.

- 1- Şehitliklerdeki mezarların- mezar taşlarının bir kısmı aslında semboliktir.
- 2- Şehitliklerin önemli bir bölümü aslında toplu mezarlardır. Yani şehitlerin kemikleri toplanmış ve toplu olarak defnedilmiştir.
- 3- Şehitliklerin bir kısmında ise aslında herhangi bir şehit cenazesi bile yoktur. Sadece o ülkede askerlerimizin şehit oldukları bilinmekte ancak bu şehitlere ait herhangi bir iz bulunmamaktadır. Hatıralarına hürmeten de bu sembolik şehitlikler yapılmıştır.
- 4- Şehitliklerin pek çoğu I. Dünya Savaşında savaş esnasında şehit düşen, esir edilen ya da başka sebeplerle yabancı ülkelerde şehit olan askerlerimize ait olmakla beraber I. Dünya Savaşı haricindeki sebeplerle düzenlenmiş olanlar da vardır.

Yazı içinde konuyla ilgili açıklamalar olacaktır.

Şimdi gelelim diğer ülkelerdeki şehitliklerimize. (Alfabetik sırayla)

ALMANYA'DAKİ TÜRK ŞEHİTLİKLERİ

A) BERLİN TÜRK ŞEHİTLİĞİ

Almanya'nın Berlin şehrindeki Türk şehitliğinin tarihi I. Dünya Savaşından çok daha önceye dayanır. Osmanlı Padişahı III. Selim'in Berlin'e ilk daimi sefir olarak gönderdiği Aziz Efendi burada vefat edince zamanın Prusya Kralı III. Friedrich Wilhelm, sefirimiz adına bir arazi satın alıp Aziz Efendi'yi buraya defnetmiştir 1798 yılında...Aradan yıllar geçmiş, I. Dünya Savaşında birlikte savaştığımız Almanlar, savaşta yaralanan bazı askerlerimizi tedavi etmek için Almanya'ya getirmişler, bu askerlerden ölenleri de Berlin'deki Aziz Efendinin mezarının bulunduğu yerde defnetmişlerdir.

Cumhuriyetin ilanından sonra bu arazi Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığına bağlanmış, 2005 yılında ise buraya 5000 kişinin namaz kılabileceği Berlin Camii inşa edilerek tüm şehitlik, cami ve kültür merkezi T.C. Diyanet İşleri başkanlığına bağlanmıştır.

B) HANNOVER TÜRK ŞEHİTLİĞİ

1683 Viyana Kuşatması sırasında Tuna kıyısında bulunan Ciğerdelen mevkiinde Hannover birlikleri tarafından esir alınan iki sipahinin mezarı burada bulunmaktadır.

ARNAVUTLUKTAKİ TÜRK ŞEHİTLİĞİ VE ANITI

Balkan Harbi sırasında İşkodra Valisi olan ve şehri Sırlara karşı müdafaa ederken 30 Ocak 1913 günü düzenlenen suikast sonucu şehit edilen Hasan Rıza Paşanın anıt mezarının bulunduğu şehitliktir. Hasan Rıza Paşanın naaşı, 31 Ocak 1913de Parruca Mezarlığına defnedilmiş, 02 Temmuz 1936 tarihinde Komenaj Mezarlığına nakledilerek ardından 24 Şubat 2007de ise bugün anıtın bulunduğu şehir merkezine törenle taşınmıştır.

AVUSTURYADAKİ TÜRK ŞEHİTLİĞİ : RAAB SUYU SAVAŞI ŞEHİTLİĞİ

Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasında 1 Ağustos 1664 yılında cereyan eden Raab Suyu Savaşı (Saint Gotthard) münasebetiyle her yıl Ağustos ayının ilk pazar günü düzenlenen Mogersdorf Kasabasında "Barış Günü" düzenlenmektedir. 1984 yılında adı geçen kasabada Türk Şehitlerinin anısına da Belediye Başkanlığınca bir anıt yaptırılmıştır.

AZERBAJCANDAKİ TÜRK ŞEHİTLİKLERİ

Azerbaycan, Türkiye Türklerine ait şehitliklerin en çok olduğu kardeş ülkedir. Bu şehitliklerin tamamı ya Azerbaycan Türklerinin bağımsızlığı ya da yine Azerbaycan Türkleri ile Ermeniler ve Ruslar arasındaki savaşlarda Azeri kardeşleri yanında savaşa katılıp şehit düşen Türkiye Türklerine aittir.

Şimdi sırasıyla ele alalım:

A) BAKÜ ŞEHİTLİĞİ

1918 Yılında Azerbaycan'ı işgal eden Ruslara karşı Türkiye'den gönderilen Nuri Paşa komutasındaki Kafkas İslam Ordusundan şehit olan 1130 askerimiz anısına 15 Eylül 1999 da yaptırılmıştır. Bakü Milli Meclisi karşısındadır bu şehitlik.

B) FATMAYI TÜRK ŞEHİTLİĞİ

Bakü'nün otuz km batısında iki şehidimizin mezarının bulunduğu bir şehitlik olup 1993 yılında onarımı yapılmıştır.

C) GOBUSTAN(ŞAMAHI) TÜRK ŞEHİTLİĞİ

Şamahı- Bakü yolunun 10. Kilometresinde yer alır. Bu şehitlik 19 Mayıs 2000 Tarihinde yaptırılmış olup anıtın üzerinde " Bu anıt, kardeşleri uğruna canını feda edip "Ayrılr mı gönül candan Türkiye Azerbaycan'dan " düsturunu yürkelerimize perçinleyen o muhteşem isimsiz kahramanların anısına 19 Mayıs 2000 Tarihinde inşa ettirilmiş olup mevcut mezar, bölge halkının isteği üzerine yer değiştirmemiştir" Yazılıdır.

1918 Yılında Ermenilerin Şamahı'da gerçekleştirdikleri katliam esnasında Türkiye'den gelip Azerbaycan'daki kardeşlerine yardım etmek isterken şehit düşenler anısına yaptırılmış bir şehitliktir.

D) GÖYÇAY ŞEHİTLİĞİ

Yine 1918 deki katliamlardan biri..

Göyçay'ın Bıgır Köyü yakınlarındaki şehitlikte 248 şehidimiz yatmaktadır. Şehitlik 13 Eylül 2002 de inşa edilmiştir.

E) MAŞTAGA TÜRK ŞEHİTLİĞİ

Merdekan şehrinde yaralılar için hastane olarak kullanılan bir okulun bahçesindeki şehitlikte iki Türk şehidinin mezarı bulunmaktadır. 1990 da inşa edilen şehitlik 2003 yılında onarılmıştır.

F) NEFTÇALA TÜRK ŞEHİTLİĞİ

1918 yılında Rus Kızıl Ordu tarafından işgal edilen Azerbaycan'a yardım etmek için gelen Nuri Paşa komutasındaki Kafkas İslam Ordusu'ndan şehit olan 10 askerin defnedildiği şehitlikdir. Neftçala- Banke Köyünde yer alan bu şehitlik 17 Eylül 2004 de inşa edilmiştir.

G) NAHÇIVAN TÜRK ŞEHİTLİĞİ

Nahçıvan'daki bu şehitlikte 1918-1920 Yıllarında Kafkas İslam Ordusu mensubu olan Türkiye Türkleri ile Karabağ için mücadele eden Azerbaycan Türklerinin gömülü olduğu Şehitler Hıyabanı denilen yerde 30 Mayıs 2001 de yapılmış olan temsili bir anıttır.

H) SALYAN TÜRK ŞEHİTLİĞİ

1918 yılında Rus Kızıl Ordu tarafından işgal edilen Azerbaycan'a yardım etmek için gelen Nuri Paşa komutasındaki Kafkas İslam Ordusu'ndan şehit olan askerler adına yaptırılan bir şehitlikdir

İ) HACIKABUL TÜRK ŞEHİTLİĞİ

Bu şehitlik de yine Kafkas İslam Ordusu şehitleri adına yaptırılmıştır.

RESİMLER:

- 1- I. Dünya Savaşında 1916 Yılında düşmana esir düşmüş bir Türk askeri
- 2- 3-4- Berlindeki Türk şehitliği
- 5-6- Hannover Türk Şehitliği
- 7- Arnavutlukta Türkiye Türkleri için şehitlik ve anıt
- 8- 9- Azerbaycan - Bakü Şehitliği
- 10- Azerbaycan- Fatmayı Şehitliği
- 11- Azerbaycan Gobustan (Şamahı) Şehitliği
- 12- Şamahı Katliamı fotoğrafı
- 13- Azerbaycan - Göyçay şehitliği
- 14- Azerbaycan Maştaga Şehitliği
- 15- Azerbaycan Neftçala Şehitliği
- 16-17-18 Azerbaycan - Nahçıvan Şehitliği
- 19- Azerbaycan - Salyan Şehitliği

20- Azerbaycan Hacıkabul Şehitliği

21- Berlin Camii ve Kültür merkezi (Berlin Şehitliği de buradadır)

22-23- Avusturya Raab Suyu Savaşı Şehitliği